

Beslutsfattare: Rektor Dokumenttyp: Riktlinje Giltighetstid: Tillsvidare	Beslutsdatum: 2023-02-06 Träder i kraft: omgående
Dokument som upphävs: LTU-363-2020	

Riktlinjer för Forskningsinfrastruktur vid Luleå tekniska universitet

Innehållsförteckning

1.	INLEDNING	3
1.1	BAKGRUND	3
1.2	RIKTLINJERNAS SYFTE OCH INNEHÅLL	3
2.	FORSKNINGSINFRASTRUKTURER VID LULEÅ TEKNISKA UNIVERSITET	4
2.1	DEFINITION	4
2.2.1	<i>Institutionsforskningsinfrastruktur</i>	4
2.2.2	<i>Universitetsforskningsinfrastruktur – LTU-forskningsinfrastruktur</i>	5
2.2.3	<i>Nationell/Internationell forskningsinfrastruktur</i>	5
2.3	STYRGRUPP FÖR FORSKNINGSINFRASTRUKTUR	6
3.	PRINCIPER FÖR TILLGÄNGLIGGÖRANDE AV EN LTU-FORSKNINGSINFRASTRUKTUR	6
4.	PROCESS FÖR INRÄTTANDE AV EN LTU-FORSKNINGSINFRASTRUKTUR	7
4.1	ANSÖKAN OM INRÄTTANDE	7
4.2	UPPBYGGNADSFASEN OCH REKTORS SLUTLIGA BESLUT	7
4.3	OM NÄRMARE ARBETSROUTINER FÖR INRÄTTANDE	8
5.	VERKSAMHETEN I EN LTU-FORSKNINGSINFRASTRUKTUR.....	8
5.1.1	<i>Värdinstitution</i>	8
5.1.2	<i>Verksamhetsledare</i>	8
5.1.3	<i>Redovisning och rapportering</i>	9
5.2	FINANSIERING	9
5.3	SYNLIGGÖRANDE OCH KOMMUNIKATION	9
5.4	UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING.....	9
6.	PROCESS FÖR AVVECKLING AV EN LTU-FORSKNINGSINFRASTRUKTUR	10

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I universitetets strategiska plan 2020 - 2025 lägger en av huvudstrategierna sitt fokus på högkvalitativ utbildnings- och forskningsinfrastruktur. För att kunna leverera banbrytande forskningsresultat krävs laborativa miljöer och avancerade instrument som gör oss attraktiva för extern samverkan. Detta är avgörande för att etablera nya samarbeten med industri och regionala aktörer samt attrahera finansiering för nya projekt. Universitetet kommer därför att investera i högkvalitativ forskningsinfrastruktur och utveckla laborativa miljöer som är av intresse för flera aktörer inom och utanför universitet. Detta medför att universitetets forskningsinfrastrukturer ska vara tillgängliga och ska kunna nyttjas effektivt av både interna och externa aktörer från hela världen samt utgöra en motor för samverkan internt, regionalt, nationellt och internationellt.

Rektor beslutade med anledning av detta 2020-02-10 att fastställa universitetets modell för forskningsinfrastruktur som innebär en systematisering av arbetet kring universitetets laborativa miljöer (LTU 363-2020). Syftet är att forskningsämnena, som är den del av organisationen som har kunskap och förmåga att driva och utveckla forskningsfronten, ska driva det laborativa arbetet. Det behövs således ett gemensamt arbete mellan institutioner och forskningsämnen på LTU för att kunna synliggöra och tillgängliggöra de laborativa möjligheter som universitetet har att erbjuda. Detta samarbete ska, förutom öka kvaliteten i forskning, stärka kapaciteten och minska kostnader i den laborativa miljön vid drift och underhåll, t.ex. genom samnyttjande av teknisk personal, gemensamma serviceavtal och ökad beläggningen och ekonomiska satsningar på dessa laborativa miljöer. Utöver detta stärks universitetets förmåga att möta de krav som ställs på oss som arbetsgivare när det gäller arbetsmiljö- och säkerhetsfrågor i våra laborativa miljöer.

Med detta som bakgrund i det vidare utredningsarbetet har rektor fastställt Riktlinjer för forskningsinfrastruktur vid Luleå tekniska universitet som ersätter den tidigare modellen för forskningsinfrastruktur (LTU 363-2020).

1.2 Riktlinjernas syfte och innehåll

Detta dokument syftar till att vara normerande för utformningen av Forskningsinfrastruktur vid Luleå tekniska universitet.

I riktlinjen

- definieras vad Forskningsinfrastruktur vid LTU är,
- redovisas de kriterier som kännetecknar olika kategorier av forskningsinfrastrukturer
- fastslås vilka principer som gäller för tillgängliggörande av universitetets forskningsstrukturer

- hur man inrättar, driver och avvecklar en LTU-forskningsinfrastruktur, vilket innefattar organisatoriska frågor, principer för finansiering, redovisning och rapportering, marknadsföring och kommunikation samt uppföljning och utvärdering.

2. Forskningsinfrastrukturer vid Luleå tekniska universitet

2.1 Definition

Forskningsinfrastruktur vid LTU är ett samlingsbegrepp för all utrustning, alla anläggningar, resurser, uppsättningar instrument, verktyg, IKT-infrastruktur (datorutrustning, programvara och kommunikationsverktyg) inom LTU, och därmed sammanhängande tjänster, som forskare vid LTU använder för att genomföra forskning inom sina respektive forskningsområden.

Infrastrukturen kan finnas på en enda geografisk plats (centraliserad) eller vara utspridda (distribuerad), såväl inom som utom campusmiljön.

Sammantaget kan man säga att man med begreppet Forskningsinfrastruktur vid LTU och i dessa riktlinjer menar laborativa miljöer av större eller mindre komplexitet.

2.2 Kategorisering av forskningsinfrastrukturer vid LTU

Vid LTU finns laborativa miljöer/forskningsinfrastrukturer i form av dels Institutionsforskningsinfrastrukturer – laborativa miljöer och labbutrustning på institutionsnivå – och dels Universitetsinfrastrukturer – s.k. LTU-forskningsinfrastrukturer på universitetsnivå. Utöver detta kan det finnas forskningsinfrastrukturer på nationell och internationell nivå, i vilka universitetets forskningsinfrastruktur kan utgöra eller kan komma att utgöra en del.

2.2.1 Institutionsforskningsinfrastruktur

En institutionsinfrastruktur är en laborativ miljö/labbutrustning som drivs av ett forskningsämne vid en institution som ansvarar för all verksamhet kring labbet och utrustningen. Även all laborativ utrustning för grundutbildning ingår i denna kategori.

Kännetecknande för en institutionsforskningsinfrastruktur är att

- utrustningen innehas och drivs av enskilda forskningsämnen vid en institution,
- utrustningen är synliggjord, dvs. är registrerad och publicerad med funktionsbeskrivning i universitetets databas för forskningsinfrastrukturer (på Forskarwebben).
- utrustningen kan, om institutionen och forskningsämnet vill, tillgängliggöras för hela universitetet och/eller externt enligt principer för tillgängliggörande under punkt 3 nedan,
- universitetets prismodell och bokningssystem tillämpas vid tillgängliggörande.

En institutionsforskningsinfrastruktur inrättas genom beslut av prefekt.

2.2.2 Universitetsforskningsinfrastruktur – LTU-forskningsinfrastruktur

En universitetsinfrastruktur - LTU-forskningsinfrastruktur - är en laborativ miljö där flera institutioner alternativt forskningsämnen ställer sina laborativa miljöer/utrustningar till universitetets gemensamma förfogande under en samlad ledning samt under en gemensam benämning. Verksamheten drivs under värdskapet av en institution.

En LTU-forskningsinfrastruktur

- ska vara av strategiskt intresse för forskningen vid LTU och den ska möjliggöra forskning av högsta vetenskapliga kvalitet.
- är initialt indelad i kategorier som stödjer forskningsrelevans i linje med universitetets strategiska prioriteringar.
- bygger på en långsiktig planering (minst 5 år) för den vetenskapliga verksamheten,
- och en långsiktig planering för ledning och styrning, finansiering, kompetensuppbyggnad och utveckling (minst 5 år).
- bygger på att utrustningen registreras, publiceras och finns listad med funktionsbeskrivning i universitetets databas för forskningsinfrastrukturer (Forskarwebben) samt externt på LTU.se
- bygger på att utrustningen är tillgänglig för alla forskare vid LTU och kan även nyttjas i samverkan med industri och andra relevanta externa aktörer i enlighet med LTU:s principer för tillgängliggörande av forskningsinfrastruktur (se punkt 3 nedan).
- bygger på att universitetets prismodell tillämpas och har ett bokningssystem vid tillgängliggörandet.

Status som LTU-forskningsinfrastruktur uppnås efter en ansökan till rektor och ett inrättandebeslut av rektor (mer information under punkt 4 nedan). Inrättandebeslutet förutsätter att forskningsinfrastrukturen lever upp till kriterier och allmänna förutsättningar enligt ovan.

2.2.3 Nationell/Internationell forskningsinfrastruktur

En nationell/internationell forskningsinfrastruktur är infrastruktur som exempelvis Vetenskapsrådet finansierar i syfte att tillgängliggöra den allmänt för svenska forskare. Exempel på anläggningar är Riksriggen, Myfab, CERN, Petra III, ESS m.fl.). En sådan forskningsinfrastruktur kan också utgöra frukten av ett samarbete på hög nivå med andra organisationer eller intressenter.

Universitetet har möjligheter att etablera egna LTU-forskningsinfrastrukturer som en del av en nationell/internationell infrastruktur. Vidare kan universitetets labbmiljöer fungera som instegsmiljöer till de nationella anläggningar som erbjuds med stöd av Vetenskapsrådet. Sådana infrastrukturer knyts normalt till universitetet genom samverkansavtal i olika former.

De labbmiljöer vid universitetet som avancerar till nationell/internationell nivå eller fungerar som instegsmiljöer till en sådan kommer oaktat detta att internt definieras och behandlas som

en LTU-forskningsinfrastruktur i universitetets organisatoriska modell för forskningsinfrastrukturer.

All forskningsinfrastruktur vid LTU tillhör någon av ovan nämnda kategorier. Vilken kategori en viss forskningsinfrastruktur kan tillhöra beror på ovan redovisade kriterier. En forskningsinfrastruktur vid LTU som inte ansökt och beviljats status som LTU-forskningsinfrastruktur eller en nationell/internationell forskningsinfrastruktur är att betrakta som en Institutionsforskningsinfrastruktur.

Beslut om deltagande i eller inrättande av Nationell/Internationell forskningsinfrastruktur fattas av rektor efter beredning.

2.3 Styrgrupp för Forskningsinfrastruktur

Till rektors stöd inför beslut finns Styrgruppen för Forskningsinfrastruktur bestående av prorektor, representanter för tekniska och filosofiska fakulteten, representanter för prefekter och verksamhetsstödet samt sakkunniga inom forskningsinfrastruktur. Ledamöterna utses av rektor och styrgruppen har till uppdrag att arbeta med forskningsinfrastruktur på en övergripande nivå samt tillstyrker eller föreslår avslag på ansökningar om inrättande och finansiering av nya LTU-forskningsinfrastrukturer.

3. Principer för tillgängliggörande av en LTU-forskningsinfrastruktur

En LTU-forskningsinfrastruktur ska tillgängliggöras enligt öppna, transparenta och icke-diskriminerande principer för alla universitetets forskare, men även för forskare från andra lärosäten. Utöver detta kan användare utanför universitetsvärlden, såsom forskningsinstitut, organisationer och företag kan inom ramen för olika samverkansprojekt komma i fråga som nyttjare.

Såväl utrustning som information ska skyddas med lämpliga, effektiva och proportionerliga säkerhetsåtgärder för att förhindra otillåten tillgång eller användning. Prefekt ska bedöma och vidta nödvändiga säkerhetsanvisningar och säkerhetsåtgärder vid sin institution. Detta ska ske i enlighet med universitetets riktlinjer och policyn.

Den LTU-gemensamma prismodellen ska användas vid tillgängliggörandet av en forskningsinfrastruktur. Prismodellen ger utrymme för prissättning av intern och extern användning. I samband med externa engagemang krävs alltid full kostnadstäckning. Vidare ska en modell för bokningssystem och rutiner för bokning finnas.

Rent kommersiellt tillgängliggörande av en LTU-infrastruktur kommer inte på fråga. Ett tillgängliggörande av en laborativ utrustning eller laborativ miljö i konkurrens med ev. externa aktörer är inte tillåtet. Detta faller utanför universitetets uppdrag och roll som statlig

myndighet. Därmed ska, vid behov av prioritering, akademisk forskning lämnas företräde. Avtal ska göras med användare där det framkommer om nyttjandet av utrustning sker i forsknings eller kommersiellt syfte. Närmare principer för tillgängliggörande specificeras av varje enskild LTU-forskningsinfrastruktur.

4. Process för inrättande av en LTU-forskningsinfrastruktur

4.1 Ansökan om inrättande

Forskare vid universitetet som har identifierat forskning och utveckling som behöver tillgång till ämnesövergripande forskningsinfrastruktur i samverkan mellan flera forskningsämnen kan ha ett gemensamt intresse av att formalisera verksamheten i ett långsiktigt och hållbart partnerskap. Detta kan åstadkommas genom inrättande av en universitetsgemensam LTU-forskningsinfrastruktur.

Ett ärende om inrättande av LTU-forskningsinfrastruktur initieras genom en ansökan från prefekten vid den planerade värdinstitutionen till rektor om ett preliminärt inrättandebeslut.

Ansökan ska vara kortfattad och innehålla:

- en avsiktsförklaring att institutionen i fråga – och i förekommande fall tillsammans med andra institutioner - avser inrätta en LTU-forskningsinfrastruktur, samt
- en preliminär verksamhetsbeskrivning, med en tilltänkt projektplan och finansieringsplan. Närmare beskrivning finns i *Arbetsrutiner för Forskningsinfrastruktur*.

Vidare ska, om flera institutioner är berörda, bifogas en överenskommelse mellan berörda institutioner tecknad av berörda prefekter och ämnesföreträdare om samverkan inom ramen för den planerade LTU-forskningsinfrastrukturen. Om endast en institution är berörd ska till prefektens framställan fogas en institutionsintern förbindelse från berörda ämnesföreträdare.

Om tillräckliga förutsättningar finns beslutar rektor, efter beredning, att tillstyrka framställan om att påbörja uppbyggnad av en LTU-forskningsinfrastruktur.

4.2 Uppbyggnadsfasen och rektors slutliga beslut

Under den påföljande uppbyggnadsfasen ska idéerna från ansökan konkretiseras samt ett underlag för ett slutligt inrättandebeslut av rektor utarbetas.

Underlag för rektors slutliga beslut om inrättande av en LTU-forskningsinfrastruktur ska innefatta följande:

- Prefektens förslag om inrättande av LTU-forskningsinfrastruktur
- Redogörelse för hur den föreslagna infrastrukturen lever upp till kraven i p 2.2.2 ovan
- LTU-interna överenskommelser, avtal och förbindelser

- Organisationsbeskrivning innefattande presentation av verksamhetsledare samt ledamöter i en eventuell styrgrupp
- Verksamhets- och utvecklingsplan, inklusive lokalförsörjning
- Långsiktig finansieringsplan
- Övrig information som är relevant för rektors ställningstagande

Inrättande av en LTU-forskningsinfrastruktur är ett långsiktigt åtagande. Det är därför viktigt att säkra förutsättningarna för en långsiktigt hållbar samverkan inom universitetet, samt att detta kommer till uttryck i interna förbindelser mellan berörda forskningsämnen och i förekommande fall institutioner.

Slutligt beslut om inrättande av en LTU-forskningsinfrastruktur fattas av rektor.

4.3 Om närmare arbetsrutiner för inrättande

Närmare redogörelse för innehållet i inrättandeprocessens olika steg framgår av dokumentet ”Arbetsrutiner för LTU-forskningsinfrastrukturer”. Stöd i processen ges av verksamhetsstödet.

5. Verksamheten i en LTU-forskningsinfrastruktur

5.1 Organisation och styrning

En LTU-forskningsinfrastruktur har sitt organisatoriska och administrativa hemvist vid en institution – Vårdinstitution – och leds av en verksamhetsledare som utses av vårdinstitutionens prefekt. En styrgrupp med god vetenskaplighet kan upprättas som stöd för verksamhetsledaren.

En LTU-forskningsinfrastruktur erhåller verksamhetsstöd inom administration, arbetsmiljö, säkerhets- och informationssäkerhetsfrågor samt kommunikation och synliggörande.

5.1.1 Vårdinstitution

Prefekten vid vårdinstitutionen har det övergripande ansvaret för

- att forskningsinfrastrukturens administration fullgörs av institutionens administrativa grupp under ledning av den administrativa chefen.
- att LTU-forskningsinfrastrukturen följer för verksamheten gällande och tillämpliga regler, riktlinjer och övriga interna styrdokument och i förekommande fall ingångna avtal.
- uppföljning och utvärdering i enlighet med rektors inrättandebeslut.

5.1.2 Verksamhetsledare

Verksamhetsledaren för forskningsinfrastrukturen:

- är linjemässigt underställd värdinstitutionens prefekt och ansvarar för driften av verksamheten och att de följer universitetets riktlinjer för LTU-forskningsinfrastrukturer och övriga vid universitetet gällande policys och riktlinjer samt för det som beslutas i LTU-forskningsinfrastrukturens verksamhetsplan.
- har det ansvar och de befogenheter som beskrivs närmare i inrättandebeslutet och/eller genom beslut av värdinstitutionens prefekt.

5.1.3 Redovisning och rapportering

En LTU-forskningsinfrastruktur ska redovisa enligt LTU:s redovisningsmodell med eget kostnadsställe och projektnummer.

En LTU-forskningsinfrastruktur ska rapportera till prefekt för värdinstitutionen inför verksamhetsplaneringen och inför årsredovisningen samt vid behov och vid större förändringar.

5.2 Finansiering

LTU-forskningsinfrastruktur ska ha en långsiktig finansieringsplan om minst 5 år. Utgångspunkten är att det ska finnas en basfinansiering, normalt i form av avgifter för nyttjande, samt eventuella strategiska satsningar från berörda institutioner för hela verksamhetsperioden. Universitetsgemensam finansiering kan tillkomma genom särskilda beslut i samband med rektorsbeslut om inrättandet.

Följande kostnader ska beaktas i finansieringsplanen.

- Avskrivningskostnader för anläggningstillgångar/investeringar
- Personalkostnader
- Lokalkostnader
- Övriga driftkostnader, så som material-, underhåll- och servicekostnader

LTU-forskningsinfrastrukturens intäkter och kostnader ska särskilt märkas i värdinstitutionens redovisning.

5.3 Synliggörande och kommunikation

En inrättad LTU-forskningsinfrastruktur ska synliggöras på universitetets externa hemsida och på Forskarwebben. LTU-forskningsinfrastrukturen ska ha en plan för intern och extern kommunikation och universitets regler för logotyp och grafisk profil ska åtföljas.

5.4 Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering av LTU-forskningsinfrastruktur sker inom ramen för universitetets ordinarie planerings- och uppföljningsprocess.

Endast aktiva LTU-forskningsinfrastrukturer som uppfyller de uppställda kriterierna ska fortleva. För att säkerställa detta ska LTU-forskningsinfrastrukturer följas upp och utvärderas enligt följande:

- Finansiell uppföljning
- Beläggningsgrad (%) per instrument (detta kräver ett gemensamt arbetssätt, mer information finns i *Arbetsrutiner för LTU-forskningsinfrastrukturer*.)
- Antal unika/enskilda användare

6. Process för avveckling av en LTU-forskningsinfrastruktur

En process att avveckla LTU-forskningsinfrastrukturen kan initieras om någon av följande omständigheter föreligger; infrastrukturen lever inte upp till de förutsättningar som låg till grund för rektors inrättande beslut, infrastrukturen har inte varit aktiv de två (2) senaste kalenderåren, eller om det i övrigt anses föreligga särskilda skäl för avveckling.

Ett ärende om avveckling av en LTU-forskningsinfrastruktur kan initieras på följande sätt:

1. Genom ansökan till rektor om avveckling från prefekten på värdinstitutionen för forskningsinfrastrukturen.
2. Genom att rektor uppdrar till värdinstitutionens prefekt att inkomma med ansökan om avveckling.

Beslut om avveckling fattas av rektor. Om rektor fattar beslut om avveckling, ska detta ske i enlighet med vad som framgår av rektorsbeslutet.

Processen för avveckling av en forskningsinfrastruktur beskrivs närmare i dokumentet "Arbetsrutiner för LTU-forskningsinfrastrukturer". Stöd i processen ges av verksamhetsstödet.